

Byla C-402/23**Prašymas priimti prejudicinį sprendimą****Gavimo data:**

2023 m. birželio 28 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Audiencia Nacional (Ispanija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2023 m. birželio 22 d.

Prašomas išduoti asmuo:

Dimas

<...>

<...> [Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo ir bylos duomenys]

NUTARTIS (PREJUDICINIS KLAUSIMAS)

<...> [Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio teismo sudėtis]

Madridas, du tūkstančiai dvidešimt trečių metų birželio dvidešimt antra diena

Pagal *Europos Sąjungos sutarties* (toliau – ESS) 19 straipsnio 3 dalies b punktą, *Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo* (toliau – SESV) 267 straipsnį ir *Ley Orgánica del Poder Judicial* (Pagrindinis teismų įstatymas, toliau – LOPJ) 4bis straipsnį būtina, kad Europos Sąjungos Teisingumo Teismas išaiškintų SESV 18 straipsnio 1 dalį ir 21 straipsnio 1 dalį ir patikslintų savo jurisprudenciją, įtvirtintą *didžiosios kolegijos priimtame 2016 m. rugsėjo 6 d. Sprendime „Petruhhin“* ir *Audiencia Nacional* (Nacionalinis teismas, Ispanija) taikomą tokiu atveju, kaip nagrinėjamas šioje ekstradicijos byloje, kurioje Maroko Karalystė prašo išduoti dvigubą pilietybę (Maroko ir Nyderlandų) turintį pilietį, atsižvelgiant į Nyderlandų institucijų, kurioms buvo perduotas Maroko Karalystės pateiktas ekstradicijos prašymas, atsakymą.

FAKTINĖS APLINKYBĖS

- 1 2022 m. rugpjūčio 7 d. Tossa del Mar (Cheronos provincija) buvo laikinai sulaikytas Dimas, gimęs <...> Maroke 1973 m. [nenurodyta data], Eloy ir Pilar sūnus, Maroko pilietis, turintis asmens tapatybės kortelę Nr. [nenurodytas numeris], galiojančią iki 2031 m. kovo 2 d., taip pat Nyderlandų pilietis, turintis Nyderlandų pasą Nr. [nenurodytas numeris]; jis laikinai sulaikytas pagal tarptautinį arešto orderį, kurį 2016 m. gegužės 24 d. Nadoro (Marokas) pirmosios instancijos teisme dėl jo išdavė karaliaus prokuroras, kad būtų ištirtas Dimas dalyvavimas darant nusikaltimą, t. y. prekiaujant narkotikais.
- 2 Dimas Ispanijoje negyvena, jis tik keliavo per šią šalį.
- 3 Dimas buvo pristatytas į *Juzgado Central de Instrucción 5* (Ikiteisminio tyrimo teismas Nr. 5, Ispanija), kuris pradėjo ekstradicijos procedūrą ir 2022 m. rugpjūčio 8 d. nutartimi jam skyrė kardomąjį kalinimą.
- 4 Nadoro pirmosios instancijos teisme karaliaus prokuroro pateiktas 2022 m. rugpjūčio 22 d. ekstradicijos prašymas 2022 m. rugsėjo 6 d. buvo perduotas *Ministerio de Asuntos Exteriores, Unión Europea y Cooperación de España* (Ispanijos užsienio reikalų, Europos Sąjungos ir bendradarbiavimo ministerija), o *Consejo de Ministros* (Ministrų Taryba) 2022 m. spalio 4 d. posėdyje sutiko tęsti teisminę ekstradicijos procedūrą.
- 5 Ekstradicijos prašymu siekiama vykdyti Dimas baudžiamąjį persekiojimą; asmuo kaltinamas prekyba narkotikais – nusikaltimu, padarytu 2016 m. gegužės 11 d., kai laivas *Almeria* atplaukė į Nadoro uostą ir jame buvo plukdomas bendrovei FELICITE OUIDA TRANS priklausantis sunkvežimis, kurio valstybinis numeris yra [nenurodytas numeris] ir kuriame buvo paslėpti trys juodi lagaminai su 20 maišelių, o juose – 100 000 ekstazijos tablečių (MDMA). Sunkvežimio vairuotojas ir dar vienas asmuo, susitikęs su juo uoste, buvo laikinai sulaikyti; abu jie teigė, kad ekstazijos tabletės buvo vežamos iš Briuselio ir kad būtent Dimas gabeno jas iš Roterdamo į Briuselį, o iš ten – į Maroką.
- 6 Atsižvelgdamas į tai, kad prašomas išduoti asmuo yra Nyderlandų pilietis, *Audiencia Nacional* per EUROJUST kreipėsi į Nyderlandų teismines institucijas ir informavo jas apie Maroko pateiktą prašymą išduoti šios šalies pilietį, taip pat paklausė jų, ar jos išduos arešto orderį.
- 7 Nyderlandų teisminės institucijos atsakymą pateikė 2022 m. gruodžio 8 d. EUROJUST išsiųstame elektroniniame laiške; jame jos informavo, kad Nyderlandų teisminės institucijos neišduos arešto orderio dėl Maroko ekstradicijos prašyme aprašytų faktinių aplinkybių, tačiau pridūrė, kad jeigu Dimas būtų laikinai sulaikytas Nyderlanduose, jis nebūtų išduotas Marokui, nes yra Nyderlandų pilietis.
- 8 Dimas prieštarauja ekstradicijai į Maroką, be kita ko, remdamasis tuo, kad yra Europos Sąjungos pilietis ir kad Nyderlandų institucijos jo neišduotų Marokui,

taip pat tuo, kad gali būti pažeistos jo pagrindinės teisės, nes, jo teigimu, jis bus kankinamas ir net gali būti nužudytas dėl viešo pasipriešinimo Maroko politikai ir Maroko karaliui, kadangi dalyvavo Rifo nacionalinės asamblėjos, įsikūrusios Osle (Norvegija), organizuotose demonstracijose Europoje, kuriose siekta pasmerkti Maroko režimą ir apie kurias ši asamblėja viešai skelbia savo *Facebook* puslapyje.

- 9 Ekstradicijos byla nagrinėjama *Audiencia Nacional*, kuris turi priimti sprendimą ir pateikti atsakymus į prašomo išduoti asmens argumentus; šis teismas mano, kad reikalingas Teisingumo Teismo sprendimas dėl klausimų, kuriuos jis jam pateiks.
- 10 Dimas nuo 2023 m. gegužės 31 d. yra laisvėje.
- 11 *Audiencia Nacional* nagrinėjamoje ekstradicijos byloje <...> sprendimas dar nepriimtas.

TEISINIAI PAGRINDAI

1. *Byloje taikytinos teisės normos*

Ispanijos teisė

Constitución española (Ispanijos Konstitucija) 13 straipsnio 3 dalis. Ekstradicija vykdoma tik pagal sutartį arba įstatymą, atsižvelgiant į abipusiškumo principą. Ekstradicija nevykdoma dėl politinių nusikaltimų; terorizmo aktai tokiais nusikaltimais nelaikomi.

Ley de Extradición Pasiva, de 21/03/1985 (1985 m. kovo 21 d. Pasyviosios ekstradicijos įstatymas) 3 straipsnis. 1. Nei Ispanijos piliečių, nei užsieniečių ekstradicija nevykdoma už nusikaltimus, kurie pagal nacionalinę teisę priklauso Ispanijos teismų jurisdikcijai. Kompetenciją nagrinėti ekstradicijos klausimą turintis teismas, priimdamas sprendimą dėl ekstradicijos, įvertina piliečio statusą pagal atitinkamas Ispanijos teisės nuostatas ir jeigu tas statusas nebuvo įgytas apgaulės būdu tam, kad ekstradicija taptų neįmanoma.

2. Atsisakius išduoti asmenį dėl pirmesnėje dalyje nurodytos priežasties, Ispanijos vyriausybė informuoja prokuratūrą apie veiką, dėl kurios buvo pateiktas prašymas, kad prireikus būtų galima pradėti teismo procesą prašomo išduoti asmens atžvilgiu, jeigu to prašo valstybė, kurioje įvykdytos veikos. Jeigu Ispanijos vyriausybė taip nusprendžia, prašančiosios valstybės ji paprašo atsiųsti bylos medžiagą arba jos kopiją, kad būtų galima tęsti baudžiamąjį procesą Ispanijoje.

3. Kai nusikaltimas padarytas už ekstradicijos prašančios šalies ribų, ekstradiciją gali būti atsisakyta vykdyti, jeigu pagal Ispanijos teisės aktus negalima patraukti baudžiamojon atsakomybėn už tokio paties pobūdžio nusikaltimą, padarytą už Ispanijos ribų.

Convenio de extradición entre el Reino de España y el Reino de Marruecos (Ispanijos Karalystės ir Maroko Karalystės sutartis dėl ekstradicijos), sudarytos 2009 m. birželio 24 d. Rabate, 1 straipsnis.

Susitariančiosios šalys įsipareigoja pagal šioje sutartyje nustatytas taisykles ir sąlygas išduoti viena kitai asmenis, esančius vienos iš dviejų valstybių teritorijoje ir persekiojamus už nusikaltimą arba ieškomus siekiant įvykdyti laisvės atėmimo bausmę, kurią kitos valstybės teisminės institucijos skyrė už padarytą nusikaltimą.

3 straipsnis. Piliečių neišdavimas pagal Ispanijos Karalystės ir Maroko Karalystės sutartį dėl ekstradicijos

1. Nė viena valstybė kitai valstybei neišduoda savo piliečių.
2. Piliečio statusas vertinamas atsižvelgiant į nusikaltimo, dėl kurio prašoma ekstradicijos, padarymo laiką.
3. Vis dėlto prašomoji šalis įsipareigoja vykdyti savo piliečių, kitos valstybės teritorijoje įvykdžiusių nusikalstamas veikas, už kurias abiejose valstybėse baudžiama kaip už nusikaltimus, baudžiamąjį persekiojimą, jeigu ji turi jurisdikciją vykdyti tokį persekiojimą, kai kita šalis diplomatiniais kanalais arba tiesiogiai per Teisingumo ministerijos centrinės institucijas perduoda jai prašymą pradėti baudžiamąjį persekiojimą kartu su turima bylos medžiaga, dokumentais, daiktais ir informacija. Prašančioji šalis informuojama apie jos prašymo nagrinėjimo rezultatus.

Europos Sąjungos teisė

SESV 18 straipsnis. Sutarčių taikymo srityje, nepažeidžiant jose esančių specialių nuostatų, draudžiama bet kokia diskriminacija dėl pilietybės.

Europos Parlamentas ir Taryba, sprenddami pagal įprastą teisėkūros procedūrą, gali priimti tokią diskriminaciją draudžiančias taisykles.

SESV 21 straipsnio 1 dalis. Kiekvienas Sąjungos pilietis turi teisę laisvai judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje laikydamasis Sutartyse ir joms įgyvendinti priimtose nuostatose nustatytų apribojimų bei sąlygų.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 19 straipsnio 2 dalis. Niekas negali būti perkeltas, išsiųstas ar išduotas į valstybę, kurioje jam gresia mirties bausmė arba kurioje jis gali patirti kankinimų ar kitokį nežmonišką ar žeminantį elgesį arba būti taip baudžiamas.

2. *Kreipimosi pagrindai*

2.1. *Audiencia Nacional, susipažinęs su 2016 m. rugsėjo 6 d. didžiosios kolegijos sprendimu* ir praktiškai jį taikydamas, pranešė Nyderlandų institucijoms apie Maroko Karalystės pateiktą prašymą išduoti jos pilietį. Šioje ekstradicijos byloje

nagrinėjamas atvejis neabejotinai daugeliu aspektų sutampa su nagrinėtuoju minėtame Teisingumo Teismo sprendime. Europos Sąjunga ir prašančioji valstybė (Maroko Karalystė) nėra sudariusios ekstradicijos sutarties, todėl ekstradicijos taisyklės priklauso valstybių narių kompetencijai; vis dėlto 2016 m. rugsėjo 9 d. sprendime Teisingumo Teismas pažymėjo, jog „<...> reikia priminti, kad vertinant Sutarčių taikymo sritį, kaip ji suprantama pagal SESV 18 straipsnį, šį straipsnį reikia sieti su ESV sutarties [Sutarties dėl ESV] nuostatomis dėl Sąjungos pilietybės. Situacijos, patenkančios į šią taikymo sritį, be kita ko, apima situacijas, susijusias su naudojimusi SESV 21 straipsnyje įtvirtinta laisve judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje <...>“.

2.2. Šio sprendimo 32 punkte nurodyta: „Pagrindinėje byloje nagrinėjamomis nacionalinės teisės normomis dėl ekstradicijos sukuriama skirtingas požiūris, atsižvelgiant į tai, ar atitinkamas asmuo yra šios ar kitos valstybės narės pilietis, nes remiantis jomis kitų valstybių narių piliečiams, kaip A. Petruhhin, nesuteikiama apsauga nuo ekstradicijos, kuria naudojasi šios valstybės piliečiai. [Todėl tokios teisės normos gali paveikti kitų valstybių narių piliečių laisvę judėti Sąjungos teritorijoje].“

2.3 2016 m. rugsėjo 6 d. didžiosios kolegijos sprendime buvo išnagrinėta nebaudžiamumo už nusikaltimą rizika ir pažymėta: „39. Kaip nurodė generalinis advokatas išvados 56 punkte, ekstradicija – tai procedūra, kuria siekiama kovoti su asmens, esančio kitos valstybės teritorijoje nei ta, kurioje, įtariama, buvo padarytas nusikaltimas, nebaudžiamumu. Kaip Teisingumo Teismui pateiktose pastabose nurodė kelių valstybių vyriausybės, nors atsižvelgiant į posakį *dedere aut judicare* („išduoti ar persekioti“) piliečių neišdavimas iš esmės kompensuojamas suteikiant prašomajai valstybei narei galimybę vykdyti savo piliečių baudžiamąjį persekiojimą už sunkius nusikaltimus, padarytus ne jos teritorijoje, pagal bendrąją taisyklę ši valstybė narė neturi jurisdikcijos teisti už tokius nusikaltimus, kai nei nusikaltimą, kuriuo įtariama, padaręs asmuo, nei nuo jo nukentėjęs asmuo nėra šios valstybės piliečiai. Taigi ekstradicija leidžia išvengti nusikaltimus tam tikros valstybės teritorijoje padariusių ir iš jos pabėgusių asmenų nebaudžiamumo.“

2.5 „47. Vis dėlto nesant Sąjungos teisės normų, reglamentuojančių ekstradiciją tarp valstybių narių ir trečiosios valstybės, siekiant apsaugoti Sąjungos piliečius nuo priemonių, dėl kurių jie galėtų netekti SESV 21 straipsnyje įtvirtintų teisių laisvai judėti ir apsigyventi, ir kartu kovoti su nebaudžiamumu už nusikalstamas veikas, svarbu laikantis Sąjungos teisės įgyvendinti visas baudžiamosios teisės srityje egzistuojančias bendradarbiavimo ir savitarpio pagalbos priemones.“

2.6 „48. Todėl pagrindinėje byloje nagrinėjamu atveju reikia teikti pirmenybę keitimuisi informacija su valstybe nare, kurios pilietis yra suinteresuotasis asmuo, ir suteikti šios valstybės narės valdžios institucijoms galimybę išduoti Europos arešto orderį vykdyti baudžiamąjį persekiojimą, jeigu pagal nacionalinę teisę jos gali vykdyti šio asmens baudžiamąjį persekiojimą už nusikaltimus, padarytus už šios valstybės teritorijos ribų. Esant tokiam atvejui, remiantis Pagrindų

sprendimo 2002/584 1 straipsnio 1 ir 2 dalimis iš esmės nepašalinama valstybės narės, kurios pilietis yra nusikaltimo padarymu įtariamas asmuo, galimybė išduoti Europos arešto orderį, kad toks asmuo būtų perduotas [išduotas siekiant] vykdyti baudžiamąjį persekiojimą.“

2.7 Visi nurodyti 2016 m. rugsėjo 6 d. didžiosios kolegijos sprendimo punktai taikomi šioje ekstradicijos byloje nagrinėjamam atvejui. Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas mano, kad nagrinėjamu atveju yra skiriamoji aplinkybė, neaptarta minėtame sprendime, – Nyderlandų institucijų atsakymas, pateiktas pranešus joms apie Maroko Karalystės ekstradicijos prašymą. Nyderlandų institucijos informavo šį teismą, kad jos neišduos Dimas arešto orderio remdamosi ekstradicijos prašyme išdėstytais faktinėmis aplinkybėmis, tačiau taip pat pranešė, kad jei prašomas išduoti asmuo būtų laikinai sulaikytas Nyderlanduose, jis nebūtų išduotas Marokui, nes yra Nyderlandų pilietis.

2.8 Taigi susidarė situacija, kai trečiosios šalies, kuri nėra Europos Sąjungos narė, prašomas išduoti asmuo savo šalyje yra apsaugotas nuo tos trečiosios šalies ekstradicijos prašymų lygiai taip pat, kaip Ispanijos piliečiai apsaugoti Ispanijoje nuo tos pačios trečiosios šalies ekstradicijos prašymų. Vis dėlto draudimas išduoti Ispanijos piliečius pagal Ispanijos nacionalinę teisę Ispanijoje netaikomas Nyderlandų piliečiams.

2.9 Ispanijos Konstitucijoje nėra aiškios taisyklės, pagal kurią būtų draudžiama išduoti Ispanijos piliečius kitai valstybei. Vis dėlto toks draudimas numatytas su Maroko Karalyste pasirašytoje dvišalėje sutartyje dėl ekstradicijos; jos 3 straipsnyje nustatyta, kad nė viena valstybė nesuteikia kitai valstybei teisės išduoti savo piliečių. Tačiau tokiu atveju prašomoji valstybė įsipareigoja vykdyti savo piliečių, kitos valstybės teritorijoje įvykdžiusių nusikalstamas veikas, už kurias abiejose valstybėse baudžiama kaip už nusikaltimus, baudžiamąjį persekiojimą, jeigu ji turi jurisdikciją vykdyti tokį persekiojimą.

2.10 Prašomas išduoti asmuo nėra Ispanijos pilietis ir negyvena Ispanijoje, o ekstradicijos prašyme nėra jokios informacijos, leidžiančios daryti išvadą, kad Ispanijos teismai turi jurisdikciją nagrinėti prekybos narkotikais nusikaltimą, kuris, kaip nurodyta, įvykdytas ne Ispanijos teritorijoje: jis pradėtas Roterdame, paskui vykdytas Briuselyje ir baigtas Nadore, į kurį buvo atgabentos MDMA tabletės.

2.11 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančiam teismui kyla klausimas, ar Nyderlandų draudimas išduoti savo pilietį Marokui, tapatus draudimui išduoti Ispanijos piliečius Marokui, galioja Ispanijoje Nyderlandų piliečiui, kuris Ispanijoje lankosi naudodamasis SESV 21 straipsnyje įtvirtinta teise laisvai judėti, sudarančia SESV 18 straipsnyje numatytos teisės nebūti diskriminuojamam dėl pilietybės turinį, net jei toks sprendimas reiškia, kad nesilaikoma iš dvišalės sutarties dėl ekstradicijos kylančių įsipareigojimų, ir gali lemti nebaudžiamumą už nusikaltimą, dėl kurio pateiktas ekstradicijos prašymas.

Remdamasi išdėstytais motyvais,

KOLEGIJA NUTARIA

sustabdyti šios ekstradicijos bylos nagrinėjimą, kol bus priimtas sprendimas dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą,

pateikti Europos Sąjungos Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

1. Ar *SESV 18 straipsnis ir 21 straipsnio 1 dalis* turi būti aiškinami taip, kad dvišalėje ES valstybės narės ir trečiosios šalies pasirašytoje sutartyje dėl ekstradicijos įtvirtintas draudimas išduoti piliečius turi būti taikomas ir kitų ES valstybių narių piliečiams, kurie nesutinka su trečiosios šalies prašoma ekstradicija remdamiesi savo pilietybe tuo atveju, kai prašomosios valstybės narės teritorijoje lankosi naudodamiesi savo teise laisvai judėti?

2. Jeigu ES valstybė narė, kurios pilietis yra prašomas išduoti asmuo, atsisako išduoti arešto orderį tam, kad būtų vykdomas baudžiamasis persekiojimas už veikas, dėl kurių prašoma išduoti asmenį, nes jei šis asmuo būtų laikinai sulaikytas toje valstybėje, nebūtų išduotas dėl savo pilietybės, ar tos valstybės narės sprendimas dėl savo piliečio, kuris lankosi prašomosios valstybės narės teritorijoje naudodamasis savo teise laisvai judėti, yra privalomas prašomajai valstybei narei, kai ekstradicijos prašo trečioji šalis?

<...>

Šia nutartimi prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas priima atitinkamas nuostatas ir nurodymus ir juos pasirašo. [Baigiamosios procesinės formuluotės]